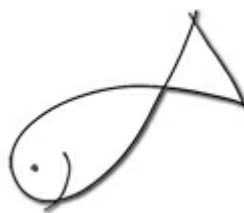

Utvärdering och uppföljning av projektet
SAMVERKAN, INTEGRATION OCH KUNSKAP- SIK

Utvärderingen gäller projekttiden augusti 2011- april 2012

Axel Ågren

Förord

Under våren 2012 fick jag en förfrågan av SIK projektet om att utvärdera SIK projektet verksamhet under projekttiden augusti 2011 till juni 2012. Detta uppdrag tackade jag ja till, då jag såg det som en mycket intressant uppgift. Min akademiska bakgrund härrör från Linköpings universitet, där jag har studerat vid kandidatprogrammet Samhälls- och kulturanalys, samt mastersprogrammet Samhälls- och välfärdsstudier.¹ Utöver min akademiska bakgrund har jag arbetat inom socialtjänsten med ungdomar som på olika vis är i behov av samhällets stöd. Under studietiden har jag även ägnat mig åt flertalet styrelseuppdrag och förtroendeuppdrag, där jag på lokal, nationell och internationell nivå arbetat med frågor om samverkan och kunskapsutbyten där samhällsutvecklingar inom olika områden varit i fokus.

Innehållsförteckning

1. Inledning

Integrationsfonden som administreras av Europeiska socialfondens råd (ESF rådet) beviljar varje år medel till integrationsprojekt i Sverige. Under den senaste projektperioden har 26 projekt blivit beviljade medel, för perioden augusti 2011 – juni 2012. Det har från Europeiska socialfondens sida uttryckts ett behov av samverkan, kommunikation och utbyte av erfarenheter mellan dessa projekt. Det finns mycket att vinna på att dessa olika projekt samverkar och att de erfarenheter som görs i projekten tas tillvara och förs vidare, nya projekt ska alltså kunna dra lärdomar av tidigare projekt. Det finns också ett behov av samverkan mellan den konkreta integrationspraktiken och de teorier, begrepp och perspektiv som utvecklas inom den vetenskapliga forskningen. Det är detta behov som ligger till grund för SIK projektet fortsatta arbete. SIK står för Samverkan, Integration och Kunskap och det sammanfattar de tre ben som projektet står på. SIK har för sitt projekt beviljats medel från Europeiska Integrationsfonden och från Linköpings universitet, för deras arbete.

I ESF:s nationella strukturprogram redogörs för de ramar som ESF satt upp för socialfondsinsatserna, där betoning ligger i regional tillväxt och ökad sysselsättning. Många olika socialpolitiska aspekter berörs i programmet, där integration och främjandet av

---

¹ Kandidatprogrammet Samhälls- och kulturanalys: <http://www.liu.se/utbildning/program/ska?l=sv> ,
Mastersprogrammet Samhälls- och välfärdsstudier: <http://www.liu.se/utbildning/pabyggnad/F7MSV/student?l=sv>

samverkan utgör två av dessa. Vad gäller integration lyfts det fram att en allt för stor andel utrikesfödda personer är utanför samhälls- och arbetslivet. Det framförs även att många utrikesföddas kompetenser inte utnyttjas och att bristande kunskaper och negativa uppfattningar utgör ett hinder för utrikesföddas tillträde till arbetsmarknaden. Vad gäller samverkan beskrivs det som en process där problem med många dimensioner löses genom att organisationer med olika profil och kompetenser kompletterar och förstärker varandra. Detta partnerskap drivs framåt genom att gemensamma mål och visioner formuleras mellan de samverkande aktörerna.²

På SIK projektets hemsida beskrivs syftet med projektet vara att verka för olika samverkansformer genom att arrangera seminarier med utgångspunkt i skilda tematiker, samt erbjuda processtöd i olika former. De verksamma inom projektet vill skapa arenor för samverkan och kunskapsutbyten. På hemsidan beskrivs vidare syftet bestå av att samla in erfarenheter från andra projekt som har avslutade eller pågående medel från Europeiska integrationsfonden. De medarbetare vid ISV, Linköpings universitet, som jobbar inom SIK-projektet är intresserade av integrationsfrågor utifrån flera olika aspekter. De jobbar alla med forskning, utredning eller processtöd.³

1.2 Syfte

Föreliggande utvärderings huvudsakliga syfte utgörs av att belysa hur man inom SIK projektet arbetat för att stödja integrationsprojekt runt om i Sverige (som helt eller delvis finansieras av Europeiska Integrationsfonden). Hur detta stöd har fungerat i praktiken och vilka former av samverkan som har genomförts för att främja utbyte av kunskap, är även en viktig aspekt för denna utvärdering. Vad SIK projektet bidragit med till dessa integrationsprojekt är något som kommer att lyftas. Hur man hanterat nya kunskaper och utmaningar under projektets gång och hur man ser på framtiden för SIK projektet är även frågor som kommer belysas.

1.3 Samverkan i en svensk kontext

Samverkan är ett begrepp och en arbetsform som i högsta grad ligger i tiden. På kommunal – såväl som regional och nationell nivå går det att identifiera att betoning på samverkan ökat. Efter en sökning på vetenskapliga publikationer framgår det att samverkan även varit föremål för omfattande studier under senare år.⁴ Någon entydig definition av begreppet samverkan framstår som svår att finna, då forskningen kring begreppet är omfattande och kontexten för

---

² Nationellt strukturfondsprogram för regional konkurrenskraft och sysselsättning (ESF) 2007–2013

³ <http://www.isv.liu.se/sik?l=sv>

⁴ På www.libris.kb.se ger sökordet ”Samverkan” 5594 träffar

samverkan är varierande. Men efter en översiktlig genomgång av hemsidor tillhörande länsstyrelser, regionala partnerskap och flertalet kommuner går vissa återkommande termer att finna där begreppet samverkan omnämns. *Samverkan över verksamhetsgränserna, skapa mötesplatser* och *regelbundna dialogträffar* är några exempel på hur samverkan beskrivs.⁵ Ändamålen för samverkan ter sig variera stort, likaså vilken nivå som samverkan utförs vid. Det kan handla om samverkan kring insatser riktade mot en individ eller grupper som berörs av socialtjänsten eller landstinget, där samverkan förespråkas för att förbättra insatser.⁶ Vid exempelvis arbete med integration och arbetsmarknadsfrågor är samverkan mellan kommunala verksamheter och statliga myndigheter ett sätt att gå tillväga för att möta individers behov och motverka utanförskap. Samverkan förekommer även på högre nivåer där flertalet kommuner ska samverka för att bilda regionförbund med syftet att främja tillväxt eller att *stärka regionen*. Samverkan mellan kommuner och universitet för att främja utbyte av kunskap är även något som framträder som frekvent förekommande. Samverkan förekommer även mellan offentlig sektor och privata aktörer, där stadsplanering är ett exempel på denna typ av samverkan. Ofta när en kommun satsar på en stadsdel eller har för avsikt att bygga ett nytt område ingår de ofta i samverkan med privata aktörer såsom byggbolag och arkitektfirmor. Denna samverkansform framställs av Sveriges regering som gynnsam för att effektivisera urbana insatser och motverka utanförskap.⁷

Genom Europeiska regionala utvecklingsfonden och Europeiska socialfonden, som är EU:s två strukturfonder, har ytterligare en aktör tillkommit i Sverige där arbetet med samverkan, tillväxt och sociala aspekter gör sig gällande. Samverkan framstår således vara en arbetsform som fått stort genomslag i en lokal-, såväl som regional-, nationell- och europeisk kontext. Vilka frågor som det samverkas kring eller vilka myndigheter eller andra aktörer som är involverade varierar kraftigt, men stärkt samverkan anses främja utbytet av kunskap och vilket bidrar till ökad förståelse och fler perspektiv på hur man kan hantera en uppgift.

---

⁵ Exempelen på begrepp är hämtade från *Region Skåne, Region Halland* samt *Regionförbundet Östsams* hemsida

⁶ Exempel från Örebro län, *Samverkan mellan kommuner och landsting i Örebro län*

⁷ <http://www.regeringen.se/sb/d/10666>

2.1 Metod och material

2.2 Intervjuer och observation

För att inhämta material till utvärderingen har intervjuer genomförts med samtliga tre medarbetare inom SIK. Två av intervjuerna genomfördes *face to face* medan den tredje var en telefonintervju. Intervjuerna var mellan 30 minuter och en timme långa. Intervjuerna kan kännetecknas vid en semistrukturerad kvalitativ intervju, då de intervjuade har getts utrymme att på ett utförligt vis beskriva SIK projektet utifrån deras perspektiv.⁸ Som stöd för genomförandet av intervjuerna har jag på förhand formulerat en intervjuguide bestående av flera frågeteman. Intervjuguiden har anpassats utifrån vilka teman som medarbetarna betonat vid intervjuerna.

Föreliggande utvärdering fokuserar, som tidigare framfört, på hur SIK medarbetarna motiverar behovet av SIK projektet, hur de arbetar med processtöd och hur de skapar mötesplatser för utbyte av kunskaper och erfarenheter mellan integrationsprojektens medarbetare. Även om SIK medarbetarnas utsagor har varit självreflekterande och till viss del självkritiska, så är det deras subjektiva bedömningar som utgör största delen av utvärderingens data. För att lyfta andra perspektiv på hur SIK projektet uppfattas av utomstående, kommer jag framföra två integrationsprojekts syn på SIK:s betydelse för deras egna projekt. För att inhämta dessa perspektiv på SIK projektet, har en förfrågan skickats ut till flera integrationsprojekt där de ombetts att redogöra för SIK:s betydelse för deras projekt. Förfrågan skickades ut via e-post och urvalet av tillfrågade projekt grundades på svarseffektivitet över e-post. Önskvärt hade varit att träffa och intervjua flera projektledare, men detta var inte möjligt inom ramen för utvärderingens tidsram.

Den 16 april 2012 närvarade jag vid en regional nätverksträff i Göteborg, där SIK tillsammans med ett annat integrationsprojekt stod som värd. Tre integrationsprojekt närvarade under dagen som hade *Metod* som tema. Min roll vid nätverksträffen var i första hand att observera hur en nätverksträff genomfördes i praktiken och hur kunskap utbyttes mellan de olika projekten.

Efter det att alla intervjuer samt observationen genomförts har jag transkriberat intervjuerna och sammanställt all min data för att systematiskt dela in dem i kategorier som varit återkommande. Fokus har lagts vid att identifiera teman som lyfts fram som centrala för SIK projektet under den aktuella projektperioden, men även för projektets framtida utveckling.

---

⁸ Steinar Kvale, *Den kvalitativa forskningsintervjun*, (Lund, 1997), s 117-120

2.3 Material

Utöver den data som kommit ur intervjuerna, SIK:s hemsida och observationen har tidigare ansökningar till ESF, som SIK:s medarbetare fyllt i, gått igenom för att ge en insyn i hur behovet av SIK projektet har formulerats. Tidigare utvärdering av SIK projektet, författad av Elise Jansson, har bidragit till en ökad kunskap i hur SIK projektets verksamhet bedrevs under projektperioden augusti 2010 – juni 2011, och vilka aspekter som då framfördes som betydelsefulla. Vetenskapliga teorier som berör samverkan och kunskap har använts för att ge flera perspektiv på hur samverkan kan förstås och tolkas. SIK projektets hemsida har använts för att få inblick i hur man formulerat projektets övergripande syfte. Genom att kontinuerligt besöka hemsidan har jag dessutom kunnat ta del av projektets nyhetsbrev och kalendarium.

2.5 Utvärderarens roll

Som utvärderare är det viktigt att reflektera över sin roll och hur man befinner sig i relation till det projekt som ska utvärderas. Om jag ser till min relation till SIK projektet och dess medarbetare står jag nära projektet av flera skäl. Dels så har en av medarbetarna undervisat mig på kandidatnivå. Dels så har utvärderingen genomförts i nära dialog med SIK:s medarbetare. Dessa tre medarbetare har, som tidigare nämnts, intervjuats för att ge en bild av hur man inom projektet arbetar med att främja samverkan och processtöd till integrationsprojekt i Sverige, som finansieras av EIF (Europeiska Integrationsfonden). Utöver detta är jag anställd av SIK projektet (genom Linköpings universitet) för att genomföra denna utvärdering.

Att jag står nära projektet som jag utvärderar synes tydligt. Men detta behöver inte vara något negativt i sig, då min utvärdering syftar till att ge medarbetarna i SIK en överblick över deras egna arbete inom projektet. Men för att denna utvärdering ska bidra till kunskap om SIK:s betydelse för de andra integrationsprojekten är det nödvändigt för mig att sätta in medarbetarnas utsagor i en bredare kontext genom att lyfta de andra projektens tankar kring SIK projektet. Genom att tillgå aktuell forskning kring samverkan har jag tillskaffat mig en ökad förståelse kring denna arbetsforms komplexitet och förutsättningar, vilket underlättat mitt analysarbete och bidragit till att kunna placera SIK projektet i ett större sammanhang.

2.6 Utvärderingsmodell

Forskningen kring utvärdering som arbetsform är idag omfattande. Det finns en rad olika forskare som redogör för teorier och modeller rörande utvärdering. Att välja en specifik utvärderingsmodell kräver därför en reflektion kring vad som skall utvärderas och hur denna utvärdering kan genomföras. Måluppfyllelsemodellen är exempel på en modell som ofta

tillämpas där syftet i huvudsak består av att bedöma om en interventions direkta eller indirekta effekter motsvarar de mål som på förhand satts upp.⁹ Denna modell har, enligt Evert Vedung, flera styrkor men även svagheter. En svaghet är att en utvärdering inriktad enbart på mål kan missa eventuella sidoeffekter av en intervention. Genom att utgå från en bieffektsmodell läggs då snarare fokus vid en kartläggning av sidokonsekvenser. Denna modell liknar måluppfyllelsemodellen då måluppfyllelse är utgångspunkten, men den grundläggande idén är att en intervention kan åstadkomma annat än avsedda resultat.¹⁰ Vad gäller föreliggande utvärdering är det svårt att hävda den som grundad på antingen måluppfyllelsemodellen eller bieffektsmodellen, eller för den delen någon annan modell. För att kunna göra värderingar av mål eller bieffekter hade det krävts att jag följt SIK projektet under en längre tid och därmed insamlat en större mängd data. Syftet med denna utvärdering utgörs således inte av att kontrollera mål eller finna brister i SIK projektet. Ambitionen är snarare att, som inledningsvis beskrivet, ge en bild av hur man inom SIK projektet ser på sitt arbete och sin betydelse för de andra integrationsprojekten. I viss mån kan det liknas vid det som benämns som *Den praktik och erfarenhetsbaserade idealtypen för utvärdering*,¹¹ där syftet utgörs av att förstå hur processer och insatser kan påverka en verksamhet både praktiskt och metodiskt. Trots att det i denna inriktning talas om att utvärderaren ska vara delaktig i det vardagliga förändringsarbetet (vilket jag inte varit), så anser jag denna typ av utvärdering uppvisa likheter med föreliggande utvärdering då jag fokuserar på förståelse, tolkning och reflektioner kring det praktiska förändringsarbetet.¹²

3.1 Resultat/Utvärdering

3.2 Kunskapens tre delar

En kärna i SIK projektet är kunskap, vilket K:et i SIK antyder. Att kunskap utgör en central del av projektet framgick även vid de intervjuer jag genomförde. Men vad är det för kunskap man talar om och varför är kunskap så viktigt för SIK:s arbete med de andra integrationsprojekten? Utifrån intervjuerna framstår kunskap, i SIK:s fall, utgöras av tre delar vilka är; *teoretisk kunskap, praktiska kunskaper samt utbyte av kunskaper*. Även om tre olika delar av kunskap

---

⁹ Evert Vedung, *Utvärdering i politik och förvaltning*, (Lund, 2009), s 91

¹⁰ Evert Vedung, *Utvärdering i politik och förvaltning*, (Lund, 2009), s 102-103

¹¹ Ove Karlsson Vestmans kapitel *Meningen med utvärdering*, i boken *Lärande utvärdering* Lennart Svensson et al (Lund, 2009), s 64-65, s 71-73

¹² Ove Karlsson Vestmans kapitel *Meningen med utvärdering*, i boken *Lärande utvärdering* Lennart Svensson et al (Lund, 2009), s 64-65, s 71-73

berörts så förenas alla i den sistnämnda delen, *utbyte av kunskaper*, vilket därav är det tema som denna utvärdering i huvudsak kommer utgå ifrån. Med temat *utbyte av kunskaper* som utgångspunkt kommer flera underteman som på olika vis hänger samman med det övergripande temat att presenteras och analyseras. I:et, som i förkortningen SIK, står för Integration och S:et som står för samverkan, är även de viktiga delar för projektet där arbetet med samverkan framstår vara det som krävt mest arbete. Det rör sig alltså om att möjliggöra utbyte av praktiska och teoretiska kunskaper om integration och integrationsprojekt genom att skapa vägar för samverkan mellan SIK och integrationsprojekten, såväl som samverkan mellan projekten sinsemellan.

3.3 Utbyte av kunskap

Återkommande vid intervjuer och observationen var talet om hur kunskap kan utbytas för att vidareutveckla projekten. Som tidigare framkommit så ansvarar SIK för processtöd och att möjliggöra kunskapsutbyten mellan de totalt 26 projekten. Men detta innebär inte att SIK kommer med all kunskap, då nya lärdomar om hur projekt kan ledas ständigt dyker upp. Dessutom är inga av SIK medarbetarna integrationsforskare i grunden, vilket en medarbetare beskrev på följande sätt:

Ingen av oss är från början integrationsforskare. Den enda utgångspunkten vi hade var hur projekten jobbade, det var där lärdomen fanns. Det var snarare vår utgångspunkt, vi kom inte från ovan. Vi var tvungna att lära oss. [...] Även fast det nu gått en tid och vi blivit varma i kläderna, så tycker jag hela tiden man lär sig. Det är inte bara vi som kommer ut och har någon slags kunskap om hur saker och ting förhåller sig. Utan snarare så att vi lär oss lika mycket.

Ur citatet framgår således att kunskapsutbytet inte enbart går från SIK till projekten som får processtöd av SIK. Det rör sig snarare om ett ömsesidigt kunskapsutbyte där medarbetarna i SIK lär sig mycket av projekten i frågor rörande integration i olika lokala kontexter. En förutsättning för att SIK ska kunna bistå med betydelsefulla kunskaper, verkar vara att ständigt inhämta nya lärdomar om hur de olika projekten arbetar med-, och förhåller sig till integrationsfrågor i praktiken. Men om SIK lär sig mycket av de andra projekten, vad består då SIK:s bidrag av? Enligt en medarbetare är SIK:s främsta bidrag följande:

Att vi ska vara stödjande mot projekten, projektledningen, och även målgruppen. Att dom hittar sin kunskap och viktiga delar för projekten. Att vi hjälper dom att komma vidare i sitt projekt och plocka fram och, alltså stödja projekten helt enkelt. [...] Det finns saker

och ting som är problematiska och det är klart att vi lyfter fram det. Sen lyfter vi å andra sidan saker där vi hittat i projekten, där de säger det här har fungerat väl, de här goda exemplen.

Samtidigt som SIK stöttar projekten med, i huvudsak, forskningsnära kunskap så inhämtar medarbetarna i SIK ständigt nya kunskaper från integrationsprojektens praktiska erfarenheter. Vad för typ av teoretisk kunskap och varför projekten egentligen är i behov av dessa teoretiska kunskaper kommer att behandlas längre fram i avsnittet *Teoretiskt bidrag*.

3.4 Mötet mellan forskning och praktik

Mötet mellan forskning och praktik är en form av samverkan som diskuteras och praktiseras i diverse sammanhang i Sverige idag. Forskningen kring denna form av samverkan är omfattande. Vad gäller SIK projektet sker det även där ett möte mellan forskning och praktik i den mening att SIK medarbetarna är verksamma vid universitetet och integrationsprojekten som SIK möter arbetar mer praktiskt och nära kommunala verksamheter. Denna fråga anser jag viktig att behandla då varje samverkansprojekt kan ses som unikt och bundet till en viss kontext och en uppsättning förutsättningar. Därför ska jag nu lyfta hur SIK medarbetarna ser på detta möte.

När frågan om mötet mellan forskning och praktik lyftes vid de intervjuer jag genomförde, betonades det att SIK inte ”kommer från ovan” och att SIK inte har till syfte att:

” [...] slå projekten i huvudet med något vetenskapligt; ”Vi vet bättre, nu ska jag komma dit o kritisera för jag kan det här”

Genom att förhålla sig ödmjukt, lyssna och stödja anses alltså en hierarkisk uppdelning mellan forskning och praktik bli mindre tydlig. Enligt Berth Danermark är känslan av jämbördighet viktig för en välfungerande samverkansprocess.¹³ I SIK projektet är detta något man arbetat för och man försöker reducera uppdelningen mellan forskningsbaserad – respektive praktiska kunskaper. Detta har man gjort genom att benämna det som ett kontinuerligt och ömsesidigt utbyte av kunskaper som gagnar de olika projekten, såväl som SIK projektet. Det rör alltså till viss del om att få bort bilden om att forskare har en annan status än de som arbetar i projekten.

---

¹³ Berth Danermark, *Samverkan en fråga om makt*, (Örebro, 2004), s 49-55

Ett annat sätt att förstå uppdelningen mellan forskning och praktik är att utgå från att föreställningar om ett fenomen skapas tillsammans med andra inom en gemenskap. Denna sociala process, som av Danermark benämns som *sociala representationer*, kan skapas kollegor emellan i det vardagliga arbetet och bidrar till att formen gemensam verklighetsbild.¹⁴ Om en individ lyfts från sin grupp till ett annat sammanhang, exempelvis från sitt integrationsprojekt till ett samverkansprojekt, möts denne av nya bilder och en spänning kan uppstå, vilket föranleder att bilder som konstruerats vid individens tidigare gemenskaper kan behöva ändras i de nya sammanhangen.¹⁵ Spänning kan låta som en negativ term, men här handlar det främst om att olika bilder möts och på så vis bidrar till nya perspektiv.

Genom att betona SIK:s samverkansarbete som möten mellan olika socialt konstruerade bilder kan även förutsättningarna för de olika projekten göras begripliga. Projekten verkar till vardags i vitt skilda kontexter och ofta nära kommunala verksamheter som är organiserade på olika vis. Då de sammanhang som projekten till vardags befinner sig i kan bidra till att konstruera vissa uppfattningar om, i det här fallet, integrationsarbete möjliggör SIK:s regionträffar och processtöd en möjlighet för projekten att få nya perspektiv vilka kan bidra till en förändrad syn på hur deras projekt kan bedrivas.

Vidare kan uppdelningen i forskare och praktiker ses som något förenklad. Vad gäller SIK medarbetarna är samtliga anställda vid universitet, men endast den forskning de bedriver är ofta ”ute på fältet”, som en medarbetare uttryckte det. Frågan om profession och status kommer följaktligen i andra hand. I fokus ligger snarare ett utbyte av olika former av kunskaper. Vad som faktiskt händer när SIK möter de olika projekten och hur dessa träffar förlöper kommer behandlas mer djupgående längre fram i föreliggande utvärdering.

3.5 Tyst kunskap

När frågan om varför SIK behövs så återkom SIK medarbetarna till att de olika integrationsprojekten bär på mycket tyst kunskap som behöver synliggöras. Det anses finnas mycket kunskaper och erfarenheter inom projekten, men dessa stannar ofta inom ett projekt eller hos enskilda individer, vilket en SIK medarbetare sa följande om:

Det är mycket praktiska saker som man lär sig av. Men det lyfts aldrig som kunskap då dom sällan dokumenteras, [...] Man glömmor saker när man ska föra över det här projektet till exempelvis en kommun och man för inte över dom här värdena, blir det inte

---

¹⁴ Danermark, s 26-27

¹⁵ Danermark, s 30-31

samma projekt. Och därför är det viktigt att den här kunskapen består. [...] Jag gjorde en kunskapsöversikt om hur det här med tyst kunskap kan förstås teoretiskt och det tror jag är ganska bra tillskott till projekten.

Det handlar alltså i huvudsak om att dokumentera och föra över kunskaper som kan vara användbara för framtida verksamheter eller projekt. Att dokumentera mer lyfts som en viktig aspekt, men att vissa kunskaper förblir tysta kan bero på flera viktiga faktorer. Enligt sociologen Bengt Molander kan tyst kunskap ha tre innebörder. Den första innebörden av tyst kunskap består av att kunskap är svår att beskriva med ord, då verkligheten enligt Molander kan ses som outtömlig och därmed går det aldrig att beskriva företeelser fullt ut med hjälp av ord. Detta kan medföra att vissa aspekter av kunskap blir svåra att föra vidare. Tyst kunskaps andra del kännetecknas av inläring i hur exempelvis ett yrke fungerar genom handlingsvanor och trosföreställningar som lärs in och tas för givna. Kunskap bygger således på handlingsvanor som man litar på, och inte bara på ifrågasättanden. Då dessa vanor ses som så pass självklara kan de vara svåra att formulera och föra vidare. Den tystade kunskapen utgör den tredje innebörden och handlar om det som fått inte, eller tillåtits få en röst. Här lyfts exemplet med att social status och makt kan tysta vissa grupper och individers kunskap som av olika skäl bedöms som opassande.¹⁶

Ur intervjuerna framgår att det finns ett stort behov av att föra vidare kunskaper och lärdomar som dras under projektens gång. Det har visat sig att integrationsprojekten har höga krav och att projektledarna arbetar med komplexa frågor, vilket gör kunskapsöverföring till en viktig fråga då exempelvis en ny projektledare ska ta över ansvaret för ett projekt. Tyst kunskap har i huvudsak talats i termer av att bristande dokumentation leder till att kunskaper om hur ett projekt eller vissa frågor kan arbetas vidare med. Men det talas även om att vissa värden kan gå förlorade. En SIK medarbetare har utfört en kunskapsöversikt, som säkerligen bidrar med betydelsefulla kunskaper om hur tyst kunskap kan förstås. Därför ska jag inte fördjupa mig mer i den frågan, men de tre innebörderna som Molander redogör för anser jag bidrar till en ökad förståelse av bakomliggande faktorer till varför viss kunskap förblir *tyst kunskap*. De tre innebörderna av tyst kunskap framstår som komplexa, men en viktig aspekt är att synliggöra kunskaper eller handlingsmönster som är invanda eller tagna för givet. Men det handlar även om att vissa erfarenheter är mycket svåra att föra vidare från en person till en annan. Jag har vid

---

¹⁶ Bengt Molander, *Kunskap i handling*, (Göteborg, 1996), s 42-45

genomförandet av denna utvärdering inte stött på frågor om makt eller status som faktor för att viss kunskap tystas. Men jag anser ändå det vara viktigt för projekten att reflektera över hur deras kunskaper tas tillvara, hur och vem som sprider vidare kunskapen inom exempelvis en kommunal verksamhet.

3.6 Processtödet

Grunden för SIK:s arbete är, som tidigare nämnt, att fungera som ett processtöd åt integrationsprojekten. En stor del av detta arbete utgörs av en vardaglig kontakt med projektledarna via telefon och e-post. Men det innebär även många resor, då SIK träffar enskilda projekt i de städer där de är verksamma. Vid dessa träffar ges projektledarna möjlighet att presentera sitt arbete och vilka utmaningar man står inför. Vid träffarna brukar även medarbetarna vid integrationsprojekten intervjuas av SIK medarbetarna. Efter besöket sammanställer SIK medarbetarna anteckningar från besöket, transkriberar intervjun och återkopplar till projektledarna med det insamlade materialet. För projektledarna är datan som framkommer ur intervjun ett uppskattat bidrag för projektets vidareutveckling av flera skäl:

Man jobbar så intensivt och ofta jobbar man ensam i projekten som projektledare. Man har inte lagt tid på att lägga grunden på att förstå det egna projektet och försöka formulera sig kring det. Och plocka fram det som är problem, svårigheter och goda exempel och mycket annat som man sett.

Genom att SIK intervjuar projektledarna ges de en möjlighet till överblick och ökad förståelse av sitt egna projekt. Detta ses som viktigt då arbetsbelastningen ofta är hög och många av projekten endast leds av en eller två medarbetare.

Den individuella kontakten med projekten är något som sker dagligen. Projektledarna får stöd av SIK medarbetarna i en rad frågor och fokus i denna kontakt ligger i att driva projekten framåt. Det handlar om att vara behjälplig vid många olika typer av utmaningar och frågor. Det kan röra sig om att hjälpa ett projekt med vardagliga frågor som exempelvis rådfrågande om lämpliga typer av lokaler för ett arrangemang. Men det kan även gälla större och mer komplexa utmaningar som att en person på kort varsel blivit utsedd till projektledare och inte fått tillräcklig förkunskap om vad det kan innebära att leda ett integrationsprojekt. Att ett projekt kontakter SIK då de har problem med att nå ut till olika målgrupper, eller att man är i behov av hjälp då man satt upp orimliga mål för projektet i den ansökan som blivit beviljad av ESF, förekommer även.

De två integrationsprojekt som svarade på mina frågor om SIK:s betydelse för deras projekt var mycket positiva till SIK:s stöd. Att SIK besöker projekten verkar vara det mest uppskattade och givande inslaget i processtödet, vilket framgår ur citatet nedan:

De gånger som vi har träffats har vi kunnat diskutera integrationsfrågor på ett fördjupat plan och nya tankar och frågor har väckts. De har varit en bra samtalspart att bolla projektets utmaningar med och har fyllt behovet av att prata om dessa ganska svåra frågor. När vi har haft besök av Sik- projektet upplever jag att min röst har blivit hörd och att mina erfarenheter som projektledare är viktig för dem.

Det andra integrationsprojektet uttryckte också vikten av att SIK besökte deras projekt:

Deras intervjuer med oss projektledare har dessutom gett oss tillfälle att tänka till och formulera vissa saker vi kanske inte skulle ha tänkt på. I samband med intervjuer har även SIK gett oss värdefull input om praktiska projektfrågor.

Att finnas till som stöd eller ”bollplank” framstår vara en mycket tidskrävande arbetsuppgift för SIK:s medarbetare då det, utöver frekvent e-post- och telefonkontakt, kräver långa resor eftersom den geografiska spridningen på projekten är stor. Kravet på flexibilitet och bredd i både teori och praktik är hög, då SIK:s medarbetare är behjälpliga och tillgängliga i vardagliga frågor såväl som mer komplexa ärenden. Syftet med SIK är dock inte att hjälpa projekten i varje fråga. En medarbetare uttryckte SIK:s ansvar gentemot projekten på följande vis:

Ett viktigt mål är att hjälpa projekten att överleva på egen hand utan SIK:s hjälp.

Utifrån citatet ovan verkar en av SIK: huvudsakliga uppgifter snarare ligga i att stödja projekten så att de blir självständiga och kan hantera de mindre, såväl som större utmaningarna som uppkommer. Svårigheten i detta mål ligger främst i att många projektledare arbetar på egen hand och har därmed inga kollegor att vända sig till för att få stöd eller utbyta erfarenheter med. Därför anses regionträffarna fylla en viktig funktion, vilket jag kommer lyfta i nästkommande avsnitt.

4.1 Regionträffarna

Både SIK medarbetarna och de projektledare som tillfrågats att regionträffarna utgör en viktig grund för projektens möjligheter till vidareutveckling. En projektledare för ett integrationsprojekt, uttryckte följande om regionträffarna:

Dels har deras regionala projektträffar varit givande och gjort att vi fått kontakt med andra projekt inom Integrationsfonden. Även om projektens innehåll kan skilja sig åt har vi vissa saker gemensamt så som projektledarroll, rapportering till EIF m.m., vilket varit intressant och välbehövligt att prata med de andra projekten om. SIK har tillfört mervärde till vårt projekt i form av fler kontaktytor och en överblick över och förståelse för andra integrationsprojekt.

Det andra integrationsprojektet ansåg att regionträffarna ”*varit ok det hade kunnat behövas lite mer struktur kring dessa.*” Det råder alltså i viss mån delade meningar kring regionträffarna, men samtidigt är detta enbart svar från två av 26 integrationsprojekt. Men bilden som framförs av regionträffarna är, bortsett från citatet ovan, övervägande positivt. Värt att tillägga är att en regionträffs struktur och förlopp är beroende av en rad aspekter vilka kommer lyftas längre fram i denna utvärdering.

Det framgår att det vid träffarna sker ett utbyte av erfarenheter och förslag på hur mindre och större frågor och utmaningar kan hanteras. En SIK medarbetare anser att regionträffarna fyller flera funktioner:

Regionkonferensen gör ju att vi kan klustra ihop dom här människorna med varandra så man kan hitta gemensamma saker som man har med de olika projekten. [...] Så, men exempelvis dom övriga konferenserna har ju varit väldigt så; ”Jaha du sysslar med det, nämen vet du.” Så kommer man in med saker och ting från den andra parten och ett annat projekt.

Att skapa nätverk, eller kluster som medarbetaren uttryckte det, där projekt med gemensamma drag möts och hjälper varandra är en prioriterad uppgift. Detta ses som särskilt viktigt då projekten, som jag tidigare berörde, ofta endast utgörs av en eller två personer som har en hög arbetsbelastning och är bundna till lokala kontexter och förutsättningar. Den lokala bundenheten anser SIK medarbetarna vara problematisk och en medarbetare sa följande i frågan:

Man (projektet) blir så otroligt lokal. Det man ser från 2007-2009 när inte vi fanns (SIK inte fanns), så stannade också kunskapen i en lokal kontext och det fanns ett behov av att det kom in ett projekt från sidan och stöttar i många avseenden.

Att ett projekt blir lokalt förankrat är i sig ofrånkomligt, då projektledarna bor och arbetar vid en specifik ort. Målen med projektet brukar även vara att arbeta med integrationsfrågor inom en viss ort eller kommun. Det problematiska i detta menar SIK medarbetarna ligger i att kunskapen som inhämtas ofta stannar i det lokala och att projektet utan intryck och kunskaper utifrån kan få svårt att vidareutveckla projektet.

4.1 Planering av regionträffarna

Regionträffarna verkar utgöra en central del av SIK:s verksamhet och är ett betydelsefullt inslag för projektet. Hittills har jag berört varför samverkan och utbyte av kunskap och erfarenheter är viktigt för integrationsprojektet. I detta avsnitt kommer jag gå vidare till att lyfta hur man inom SIK arbetar med planeringen av regionträffarna så att de blir så välfungerande och givande som möjligt.

Utifrån intervjuerna med SIK medarbetarna visade det sig att det läggs ner mycket tid på planering inför varje regionträff. En utmaning ligger i att identifiera ett tema som är av relevans för de projekt som ska närvara vid en regionträff. En av SIK medarbetarna pekade på flera aspekter som var viktiga i planeringsfasen:

SIK sätter dagordningen, agendan inför varje träff i samråd med ett av projekten, som är värd för träffen. Viktigt också vilket projekt man utser som värd för träffarna. Ofta styrs detta av vem som har tillgång till billiga eller gratis lokaler. [...] Men miljön är viktig och på förhand är det viktigt att vi reflekterar över vad som kan hända under träffarna och hur till exempel val av miljö, värd och dagordning kan inverka på hur träffen sedan blir i verkligheten.

En aspekt som en annan SIK medarbetare lyfte var att olika typer av miljöer resulterar i olika inramningar åt regionträffarna:

Om vi t ex är på universitet eller kommuner så säger det inte så mycket. Men om vi kommer ut till ett projekt där det faktiskt händer saker ger det en annan inramning

Det är alltså många faktorer som tas i beaktning inför en regionträff. Val av tema, fastställande av dagordning och val av värd är viktiga frågor som går igenom inför varje träff. Men det handlar även om praktiska frågor som tillgång till kostnadseffektiva lokaler. Det är SIK som

kallar till träffarna och sätter dagordningen, men mycket av det arbetet sker i samråd med det integrationsprojekt som är värd och därmed även ansvarar för att tillhandahålla lokaler.

En viktig fråga för träffen är att fördelningen av ordet blir jämt tilldelat, så att alla projekten ges lika möjlighet till att presentera sitt projekt och ta emot feedback och frågor. Här har SIK ett stort ansvar menar en SIK medarbetare:

Det är projektledare som driver projekten och de är väldigt inne i sina projekt och brinner för sina projekt. De är eldsjälar. Och vissa av dem är så inne i sina egna projekt så de vill berätta väldigt mycket om sina egna projekt. [...] SIK har därför en viktig roll i att styra samtalen och fördela ordet.

Det framgår alltså att man inför varje träff överväger flera aspekter. Det handlar om praktiska frågor som att hitta lokal och passande datum samtidigt som SIK måste sätta en dagordning som kan resultera i en givande träff. Hur väl projekten interagerar med varandra är även det en utmaning då vissa projekt kan vilja ta mer tid i anspråk än andra. Det verkar dock som SIK medarbetarna vant sig vid dessa problematiker.

Vid den regionträff jag observerade närvarade tre olika integrationsprojekt och två medarbetare från SIK samt en representant från ESF. Träffen kan enligt min uppfattning liknas vid en blandning av ett styrelsemöte och en workshop. Dagen hade en klar agenda om vad som skulle gås igenom men samtidigt gavs integrationsprojekten stort utrymme att presentera sina projekt. Efter varje presentation gavs det utrymme åt diskussion och reflektioner kring projektets verksamhet. Både SIK medarbetarna och de andra projektledarna deltog i diskussionen som handlade om att lyfta goda exempel från projekten, men även komma med förslag på förbättringsområden. Projekten kunde till exempel haft problem med att nå ut till sin tilltänkta målgrupp eller haft svårt att hinna med all administration. En återkommande fråga var hur tidskrävande administrationen var, då det ansågs att kraven på administration och dokumentation från ESF var höga. Det framgick att projekten befann sig i olika faser i respektive projekt. Något som en SIK medarbetare ser som en fördel snarare än nackdel:

Sen tycker vi det är bra att man är i lite olika faser så alla är inte i samma fas så man kan se att; ”Ja så var det när vi började också, men nu har vi kommit till rätta med det.” Alltså igenkänningen är viktig för projekten.

Efter det att samtliga projekt presenterat sina projekt så ägnades slutet av dagen till att planera för framtida datum och SIK medarbetarna berättade om kommande händelser, där den

transnationella resan till Amsterdam och den nationella sammankomsten var de viktigaste arrangemangen framöver. Träffen pågick under hela dagen och utifrån de samtal jag hade med projektledarna verkade de nöjda med träffen.

Det är svårt att dra några generella slutsatser utifrån denna observation, eftersom variationen i hur regionträffarna gestaltar sig framstår som påtaglig. Antalet projekt som närvarar, i vilken miljö träffarna äger rum och hur samspelet fungerar mellan projekten kan variera. Men trots dessa variationer är upplägget för regionträffarna ungefärligen det samma som vid den träff jag observerade, där det övergripande syftet utgörs av att utbyta kunskaper och föra projekten närmare varandra. Det är också ett tillfälle för SIK att träffa personer de vanligtvis bara har kontakt med över telefon eller e-post.

4.2 Teoretiskt bidrag

Som framgått av denna utvärdering så är talet om utbyte av kunskap av central betydelse för SIK projektet. Hittills har jag främst berört frågan om hur utbytet av kunskap främjas och hur tyst kunskap kan hanteras och förstås. Vid intervjuerna talas det om ett utbyte av praktisk såväl som teoretisk kunskap. Utbytet av kunskap har till syfte att driva projekten framåt, vilket ses som behövligt då kraven på projektledarna upplevs som höga samtidigt som projekten ofta är ensamma i deras arbete. De praktiska erfarenheterna som projekten delar med sig av gör att utmaningar och problem kan tas itu med genom diskussioner med SIK och andra integrationsprojekt. Det har visat sig att SIK hjälper projekten med processtöd och skapar mötesplatser som möjliggör utbyten av erfarenheter och kunskaper. Att SIK bidrar med aktuell forskning och olika teorier utgör även det en del av processtödet. Men vilka är då dessa teoretiska perspektiv som SIK bidrar med? Och varför behöver projekten dessa teoretiska kunskaper? En medarbetare menade följande:

Om man tittar på det här med integration har det inte hänt så väldigt mycket sedan han Marshall började diskutera det här med medborgarkunskap i 1950-talet. Utan vi står i samma utgångsläge fortfarande och vi lär oss hela tiden, det kommer nya grupper, det kommer nya problem. Det kommer nya problemställningar och vi måste hela tiden lära om och förstå. Vi möter människor som har varit allt utifrån att man kommer till Sverige för att man vill hitta arbete och man är högutbildad eller vad man är. Till dom här människorna som är trasiga, som varit med om komplexa saker, som tortyr och förföljelse. Hur kan man då se att det bara finns ett sätt att göra det på?

Vid en intervju lyftes frågan om vad det egentligen är för kunskap om byts ut, där en medarbetare svarade följande på den frågan:

Alltså jag tänker att det blir mycket projektbaserad kunskap från projekten. [...] Sen försöker vi att föra in mer teoretisk, så att projekten inte ska behöva uppfinna hjulet igen och igen. Alltså man kan ju inte begära att projekten ska läsa sig ni på forskning om allting [...] men vi gjorde ju till exempel en bibliografi där man kan hitta teman och förslag på vad man kan läsa om i olika teman. [...]

En annan medarbetare menar att SIK bidrar till att:

Att det blir forskningsrelaterat, det kan vara viktigt för projekten att de får höja blicken bortom det egna projektet och får input med teorier och metoder. Det blir som ett stöd så att man kommer vidare.

Integrationsprojekten arbetar alltså med föränderliga begrepp samtidigt som de utgår från konkreta mål som fastställts av ESF och av projekten själva i deras ansökningar. Denna komplexa situation verkar underlättas av att SIK delar med sig av aktuell forskning inom ämnet integration. Men det handlar inte bara om själva forskningsämnet integration. Som tidigare nämnt så är inga av SIK medarbetarna i grunden forskare i integration. Enligt samtliga medarbetare handlar det snarare om att inspirera till ett sätt att angripa och insamla olika perspektiv för att kunna reflektera kring samhällsutvecklingar, en form av kunskapssyn med andra ord. En medarbetare uttalade detta i frågan om kritiskt och reflexivt tänkande:

För ingen av oss var integrationsforskare från början. Den enda utgångspunkten vi hade var hur projekten jobbade, det var där lärdomen fanns. Det var snarare vår utgångspunkt, vi kom inte från ovan. Vi var tvungna att lära oss. Vi kom också tre stycken med samma bakgrund som samhälls- och kulturanalytiker så man grävde efter kunskap på samma sätt. Oj, en ny fråga, hur tar jag reda på mer om den här frågan? Så ställer sig frågor som: Vad säger man? Vad säger forskningen kring det här? Vad säger praktiken? [...] Och sen börja gräva. Och grävandet blir till en massa olika insikter och man sätter ihop det med människor som befinner sig i någon praktik. ”Hur kan jag förstå teori och praktik gemensamt?” Ja, en strålande ingång på nånting. Därför tror jag SIK projektet blivit så framgångsrikt som det blivit.

Det viktiga består alltså inte i hur mycket teoretisk kunskap en projektledare har, eller vilken form av kunskap man har. Det viktiga, utifrån SIK medarbetarnas utsagor, är snarare att inspirera till ett sätt att söka efter och reflektera över ny kunskap. En viktig

förutsättning för att driva ett ESF finansierat projekt verkar vara att kunna formulera erfarenheter och kunskaper i text, då välskrivna ansökningar och slutrapporter är en förutsättning för att bli beviljad nya projektmedel. Här menar en medarbetare att SIK projektets teoretiska kunskaper kan komma projekten till nytta:

Sen har dom mycket kunskap, men det som är svårt är att språkliggöra deras kunskap. Ibland när man läser slutredovisningar kan det vara väldigt kortfattat; "det gick bra". Då kan vi gå in och fråga: "Jamen vad var det som gick bra?". Vi jobbar alltså med att ge dom verktyg att språkliggöra det dom gör och det dom har kunskaper om.

Det visar sig alltså att SIK:s teoretiska kunskaper kan bidra på flera olika vis. Det första jag behandlade i detta stycke var att begreppet *integration* är komplext och dynamiskt. Vilka grupper och varför man invandrar till Sverige kan variera kraftigt. För att projekten ska kunna möta dessa utmaningar och möjligheter är behovet av kunskap och perspektiv beträffande invandring och integration bestående. Genom SIK kan projekten få stöd i denna sökandeprocess.

Den andra aspekten av det teoretiska bidraget utgjordes av att sökandet efter kunskap var viktigare än vilken kunskap en individ besitter. Det handlar om hur man söker kunskap, snarare än vilken kunskap man har. I denna aspekt betonades vikten av att ställa kritiskt reflekterande frågor till hur ett fenomen framställs och att sträva efter att hitta olika perspektiv på fenomenet i fråga. Ödmjukhet och öppenhet gentemot flera perspektiv kring ett begrepp eller fenomen var även något som i sammanhanget ansågs betydelsefullt. Denna syn på kunskap anser SIK medarbetarna kan hjälpa projekten att lyfta blicken bortom det egna projektet, vilket anses hjälpa projekten att komma vidare i utvecklingen.

Den tredje delen av SIK:s teoretiska bidrag består av att hjälpa projektledarna med att formulera sig reflekterande i ansökningar och slutrapporter. Här vill SIK hjälpa projekten att hitta vägar för att utveckla resonemangen kring vad som fungerat väl, respektive mindre väl i projekten. Att kunna formulera sig väl i ansökningar och slutrapporter är en förutsättning för projektens fortsättning, då dessa ligger till grund för om projekten blir beviljade fortsatt finansiering av ESF.

5.1 SIK:s roll

En fråga som lyfts av både SIK medarbetarna och de integrationsprojekt jag varit i kontakt med, var vilken roll SIK egentligen har. SIK projektet är i sig ett fristående projekt som sökt

och blivit beviljade medel från Integrationsfonden, i likhet med de 26 övriga integrationsprojekten. Det som skiljer SIK från de andra projekten är, som tidigare skrivet, att SIK stödjer de andra projekten samtidigt som de har en tät relation med ESF rådet (som är Integrationsfondens förvaltare). Genom att SIK besöker projekten, arrangerar regionträffar, har telefon- och e-post kontakt med projekten så får de en insyn i hur projekten fungerar. Utifrån detta kan SIK bilda sig en uppfattning om hur projekten klarar sig i förhållande till Integrationsfondens krav och riktlinjer. Det kan röra sig om generella frågor, men även mer specifika frågor, som hur ESF rådet kan stödja ett projekt som kan vara i behov av att omformulera sina uppsatta mål. Utifrån SIK:s uppgifter kan det påstås att de ofta befinner sig emellan integrationsprojekten och ESF rådet. Frågan som då ter sig befogad är om detta fått några konsekvenser för SIK:s arbete. En medarbetare menade följande i denna fråga:

Jag tycker att det kan vara en svår balansgång att se till att SIK inte är ESF. Vi har ju en pågående dialog med ESF och lär så klart att känna tjänstemännen. När vi träffar projekt för första gången är vi noga med att påtala vår egen roll och att vi inte är en del av ESF. Om vi diskuterar något i ett projekt med ESF försöker vi vara noga med att förankra det hos projektet först. Jag tycker att ESF respekterar vår roll.

SIK medarbetaren upplever en svårighet i att SIK inte blir en del av ESF, då de har en nära dialog med ESF rådet. Denna nära kontakt är oundviklig, då ett av syftena med SIK är att ge feedback till ESF rådet rörande de olika integrationsprojektens upplevelser av att arbeta inom ramen för Integrationsfonden. Men svårigheten med att dra gränsen verkar ändå finnas där och är även något som ett av projekten påtalat:

Det enda negativ är att jag upplevt ett lite oklart förhållande hos SIK gentemot Integrationsfonden. När SIK har intervjuat oss har de sagt att de är helt fristående men samtidigt verkar EIF stundtals ha sett SIK:s studiebesök som deras egen förlängda arm. Men jag har själv inte upplevt några negativa konsekvenser av det.

Att SIK har en nära relation till både ESF rådet och integrationsprojekten är i sig oundvikligt, då ett av syftena med SIK är att just ligga nära båda parterna. Samtidigt ter sig denna relation upplevas något problematisk, då projekten kan uppfatta att SIK arbetar på uppdrag av ESF rådet. Därför betonar SIK medarbetare vikten av att kontinuerligt poängtera SIK:s självständighet i förhållande till ESF. Av vikt för SIK medarbetarna kan därför vara att ständigt

reflektera om man, medvetet eller omedvetet, påverkas av de idéer och visioner som integrationsprojekten respektive ESF rådet har.

6.1 Avslutande reflektioner

Denna utvärdering har uppmärksammat hur SIK medarbetarna ser på deras arbete under den senaste projektperioden. Flera olika aspekter har belysts men betoning har i huvudsak legat kring hur SIK projektet verkar för att skapa mötesplatser åt de 26 integrationsprojekt som bedrivs på olika platser i Sverige. Fokus har till stor del legat vid kunskapsutbytet betydelse för SIK projektet och integrationsprojekten. Det har till stor del handlat om att SIK bidrar med ingångar till teoretisk kunskap som kan vara betydelsefullt för hur integrationsprojekten kan utvecklas och ”*lyfta blicken*” och därmed få en ökad förståelse om komplexa begrepp som integration och tredjelandsmedborgare. Men SIK har i lika hög utsträckning varit beroende av kunskaperna och erfarenheterna som de andra projekten har ansamlat under projektens gång. Genom att förstå vilka utmaningar och behov projekten står inför har även SIK kunnat vidareutvecklas och anpassat regionträffarna så att de blir mer givande för projekten och för själva SIK projektet. SIK medarbetarna har även ägnat sig åt att sätta sig in i forskning kring migration och integration, då ingen av dem är integrationsforskare i grunden. Men det mest prioriterade utbytet har varit det som sker integrationsprojekten emellan, då SIK arbetat för att länka samman projekten så att de kan stödja varandra och därmed bli mer självständiga.

I diverse sammanhang talas det idag om möten mellan forskning och praktik som något viktigt, där praktiken bidrar med erfarenhetsbaserad kunskap och forskningen bistår med teoretisk kunskap. Denna uppdelning visade sig dock vara i behov av viss nyansering beträffande SIK projektet. För trots att samtliga medarbetare vid SIK är anställda vid universitet, så är de ofta ”*ute på fältet*” i många olika sammanhang. Som tidigare nämnt var heller ingen av dem integrationsforskare, vilket visar att möten mellan forskning och praktik kan se olika ut. I SIK projektet strävar man efter att jobba nära projekten och komma ifrån en hierarkisk ordning, för att komma bort från bilden att SIK projektet anses komma ”*från ovan*”. Fokus ligger snarare i

att olika typer av kunskaper och bilder möts, vilket både SIK projektet och de andra projekten har nytta av.

En central kärna för SIK projektet visade sig vara utbytet av kunskap. Att främja utbyte av kunskaper anses särskilt viktigt då många projekt bar på tyst kunskap, vilket innebär att projekten har kunskaper som aldrig uppmärksammas eller sprids vidare från enskilda individer eller verksamheter. Utbytet av kunskap visade sig dock kräva mycket planering och var beroende av en rad faktorer. Val av miljö, vem som är värd, hur dagordningen fastställs för regionträffarna och hur den kunskap som ska förmedlas presenteras, visade sig spela en stor roll för hur givande regionträffarna har upplevts. SIK projektet hade arrangerat flera gästföreläsningar med forskare inom integration, men flera av dessa tillfällen hade inte upplevts som givande för de deltagande projekten då dessa föreläsningar inte ansågs bidra till användbara kunskaper.

Vidare har det handlat om att ge projekten verktyg för kritiskt reflekterande över de begrepp som projekten arbetar med i vardagen genom att samla in olika teoretiska perspektiv. SIK medarbetarna talade om kunskapssynen som viktigare än mängden kunskap som insamlats. SIK försökte alltså förmedla ett kunskapssökande där man strävar efter att väga flera perspektiv mot varandra. Ett viktigt led i detta var även att hjälpa projekten med metoder för att söka efter artiklar och vetenskapliga publikationer. Detta stöd i kunskapssökande anses viktigt då projekten arbetar med komplexa och föränderliga begrepp och samhällsförändringar, som invandring och integration. Grunden för projekten kan ses som komplex då den utgörs av tydligt formulerade mål, samtidigt som man arbetar med dynamiska begrepp och ständigt förändrade utmaningar.

Samverkan och möten mellan olika projekt och professioner verkar utifrån föreliggande utvärdering bidra till en vidareutveckling för integrationsprojekten. Men det har även visat sig att samverkan är krävande att genomföra, särskilt då det råder stora geografiska avstånd mellan projekten. Det har även visat sig att allmänna termer som att det behövs mer kunskap, eller det behövs mer samverkan, inte räcker för att projekt ska dra nytta av samverkan. För att ett samverkansprojekt ska fungera väl verkar det finnas ett behov av att reflektera över flertalet frågor. Några av dessa frågor är att reflektera över vilken typ kunskap som behöver bytas ut, hur denna kunskap utbyts och varför denna kunskap behövs. En utmaning verkar även ligga i att arrangera träffar som tilltalar flera integrationsprojekt, samtidigt som träffarna ska bidra med kunskaper till varje enskilt projekt. Att reflektera över och tydliggöra vilka roller de olika

parterna ska ha i ett samverkansprojekt ter sig också som en viktig fråga, då personer i olika projekt kan komma in i samverkan med skilda förväntningar. En utmaning verkar även ligga i att SIK (och de andra integrationsprojekten) arbetar med dynamiska samhällsfenomen i kombination med att de måste utgå från vissa fastställda mål. De frågor som har lyfts som viktiga att reflektera över, är även frågor som SIK medarbetarna tänker igenom och ständigt reflekterar över. Att jag valt att ta betona dessa beror främst på att mitt insamlade material pekat på att dessa frågor utgör de främsta utmaningarna för SIK:s (och liknande projekts) framtida arbete.

Förslag för framtida utvärdering

Utifrån föreliggande utvärdering har det visat sig att arbetet med projekt av detta slag är en komplex företeelse där en rad aspekter kan ses som betydelsefulla för hur ett projekts verksamhet. Då många aspekter framstår som viktiga blir det svårt att föreslå konkreta frågor att studera vid en framtida utvärdering. Men om möjligheter ges skulle det vara av relevans att på ett mer djupgående vis studera dynamiken i regionträffarna för att synliggöra vilka faktorer som spelar in för hur träffarna genomförs i praktiken. SIK projektets nya ambitioner med att arrangera ledarskapskurser och fristående kurser, i ämnen som SIK berört, är även det intressanta arbeten att studera. På en mer övergripande nivå vore det även intressant att göra en fördjupning i frågor om den lokala kontextens inverkan på hur integrationsprojekt bedrivs och vad som egentligen sker när det lokala möter ESF:s uppsatta mål- och begreppsramar. Frågor om hur kunskap om integration förmedlas, insamlas, förs vidare och omsätts i praktiken i de olika integrationsprojekten anser jag vara viktiga att lyfta i en framtida utvärdering.

Referenser

Danermark, Berth, *Samverkan - en fråga om makt*, (Örebro, 2004)

Karlsson Vestman Ove, kapitel *Meningen med utvärdering*, i boken *Lärande utvärdering*
Lennart Svensson (red), et al (Lund, 2009)

Kvale, Steinar, *Den kvalitativa forskningsintervjun*, (Lund, 1997),

Molander, Bengt, *Kunskap i handling*, (Göteborg, 1996)

Vedung, Evert, *Utvärdering i politik och förvaltning*, (Lund, 2009)

Kvale, Steinar, *Den kvalitativa forskningsintervjun*, (Lund, 1997),

Internet

ESF hemsida: www.esf.se

Integrationsfondens hemsida: <http://www.esf.se/sv/vara-program/Integrationsfonden/Om-Integrationsfonden/>

Nationellt strukturfondsprogram för regional konkurrenskraft och sysselsättning (ESF) 2007–2013, hämtat från <http://www.esf.se/sv/vara-program/Socialfonden/Informationsdokument/Program-urvalskriterier-och-nationell-strategi/>

SIK projektets hemsida: <http://www.isv.liu.se/sik?l=sv>

Intervjuer

E-post intervju med ett Integrationsprojekt, 13 juni, 2012

E-post intervju med ett Integrationsprojekt, 19 juni, 2012

Intervju med SIK medarbetare, 18 juni, 2012

Intervju med SIK marbetare, 26 juli, 2012

Telefonintervju med SIK medarbetare, 6 juli, 2012

Observation

Egna anteckningar från observation vid projekträff vid Chalmers i Göteborg, 16 april, 2012